

Fejtse ki, mi Schumpeter innovációs szemléletének lényege!

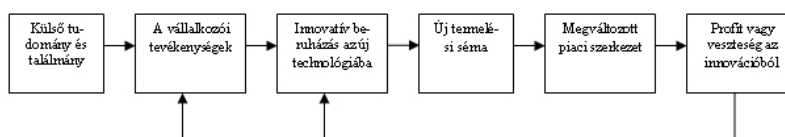
I./2.2.: Schumpeteri modellek

Schumpeter innovációs szemlélete meghaladta korának – alapvetően a termelési tényezők új kombinációjában megjelölt – innováció-megközelítését. A korábban radikálisnak számító **evolúciós perspektívával** közelítette meg az innováció témakörét. Felfogása szerint a környezetben állandó dinamikus szelekció zajlik, és a piaci kényszer által kiváltott innováció célja az egyensúly agresszív lerombolására törekvés, amelynek hatására a korábbi egyensúlyviszonyok felbomlanak. Schumpeter a folyamatként felfogott innováció központi mozgatórugójának és motorjának tekintette a helyzeteket módosító „innovátor-vállalkozókat”, akik új innovációkat a piacra sikeresen bevezetve, a piaci egyensúlyt állandóan megtörik, és új innovációk bevezetésére ösztönöznek a versenyben, hosszú távú gazdasági fejlődést eredményezve. A tőkés termelés alapvető jellemzőjének tekintette az állandó innovációra való készletet.

Schumpeter, az általa „**kreatív rombolási**” folyamatként (Schumpeter, 1950) meghatározott innovációt a kapitalizmus fejlődésének meghatározójaként értelmezte, és döntő tényezőnek tekintette a gazdasági növekedés szempontjából. Nevéhez közvetlenül az innováció két folyamatmodelljét kapcsolhatunk, amelyekben látható Schumpeter megközelítésének változása. Schumpeter nem tulajdonít a cégeknek alapvetően profitmaximalizáló logikát. A profit termelése a vállalatok működésének egyik célja és az innováció, mint profit növelésének eszköze jelenik meg. A modellekben megjelenik a visszacsatolás, ugyanakkor ez alapvetően az innovációból származó profit vagy veszteség mértékére leszűkítve történik csak meg, ami korlátozottan vezet csak ki a linearitásból.

I./2.2.1.: Schumpeter első modellje

Schumpeter *első modellje* az innováció megvalósítására vonatkozik a szabadverseny, vállalkozói kapitalizmus időszakában. A modellben jellegzetes a feltalálás és a külső tudományos eredmények kiemelt szerepe. A szabadverseny kapitalizmus idején az innovatív vállalkozó a „készen talált termékek” között, a környezetében fellelhető tudományos ötletek, esetleg már találmány formájú javaslatok között válogatott.

2. ábra: Schumpeter első modellje [Freeman, Clarke és Soete (1982) alapján]

A modell központi szereplője a lineáris modell feltalálói és kutatói kulcsfiguráival szemben az **innovátor-vállalkozó**, akivel a modell hangsúlya a K+F irányából az innováció folyamatának más, érdemi részei felé tolódik el (sokszor még mindig azt a tévesen leegyszerűsítő képzetet keltve, hogy az innováció valójában csupán a K+F realizálási szakasza).

Az innovatív vállalkozói aktivitásnak két fő eleme az **azonosítási lépés**, amely során a **gazdasági potenciállal rendelkező találmányok felismerése** történik meg a rendelkezésre álló („polcra levehető”) találmányok és felfedezések halmazából, majd az **implementációs**

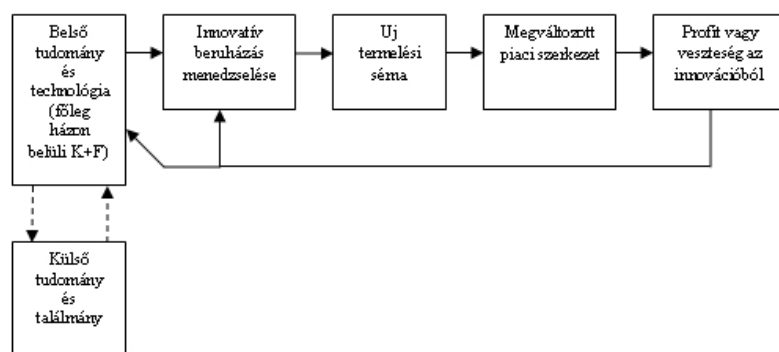

Melyek az innovatív vállalkozói aktivitás fő elemei?

lépés, amely az előbbi szelekció során kiválasztott külső találmányba történő konkrét beruházást és az innovációs folyamat menedzselését jelenti, az elérhető külső eredmények társadalmi folyamat keretében történő innovációvá átalakítását eredményezve. Ez a két lépés az, amelynek segítségével a „innovátor-vállalkozó” gyakorlatilag elindítja a „kreatív rombolást”. A vállalkozói tevékenység közbenjárása nélkül lényegében nem valósul meg gyakorlati érték létrehozása, az csupán a piacon elért sikert követően jön létre.

1.2.2.2.: Schumpeter második modellje

Schumpeter *második modellje* a monopolkapitalizmus időszakára vonatkozóan mutatja be az innovációs folyamatot. Ekkor már dominánsan jellemzővé válik a nagyipar óriásainál az ún. „házon belüli K+F”, a nagyvállalat saját kutató laboratóriumaiban való fejlesztés, ami sokszor már belső kutatáson is nyugszik.

3. ábra: Schumpeter második modellje [Freeman, Clarke és Soete (1982) alapján]

Mennyiben jelent szemléletbeli változást az elsőhöz képest Schumpeter második modellje?

A vállalat a korábbi külső tudományos eredmények és találmányok mellett már **saját fejlesztésre** is támaszkodik, amelyet alapvetően a létrehozott nagyvállalati fejlesztőlaboratóriumok valósítanak meg. A cég ekkor az innovációt döntően már a maga belső K+F-tevékenységével hozza létre, meghaladva a korábbi modellt, ahol alapvetően fejlesztő tevékenység az innováció megvalósítása szempontjából esetlegesen jön létre, és csak a piacon való megjelenésével válik hozzáférhetővé. A vállalat tehát ahelyett, hogy megmaradna a készen talált, esetlegességre hagyatkozó viszonylatnál, képességei mentén saját tevékenységi körébe vonja és menedzseli az innovációs folyamat előfeltételeként a K+F valamely részeit. Ennek megfelelően, a K+F-tevékenység belsővé tételével a vállalat önmaga által alakítottá, ellenőrzötté és egyben közvetítetté is tesz bizonyos termelési feltételeket. Megváltozik a vállalat is, és történelmileg új típusa jön létre.

A K+F-részleggel rendelkező, zárt innovációt megvalósító vállalat, alapvetően képes volt megváltoztatni az előző modellre jellemző, a véletlenszerű külső körülményeknek való kiszolgáltatottságot. A piac közeli fejlesztések mellett a hosszú távú stratégiai kutatás is szerves részévé válik a vállalati szervezetnek, tervezésnek és stratégiai gondolkodásnak, és a korábbi exogén lehetőségek könnyen kimeríthető variációképzéseihez jelentős mértékű hozzáadott értékű tevékenységek társulnak.

A nagy cégek K+F-osztályainak létrehozásával és az ennek megfelelő más típusú stratégiai tervezéssel egy fontos előrelépés történik az innováció endogenizációjában, és lényegében intézményesítetté válik a kutatás és fejlesztés. Később jellemző lesz az adott nagyvállalatokat

kiszolgáló fejlesztő laboratóriumok megjelenése és a vállalati kereteken túlmenő trend is. Ez utóbbi jelenségre jó példa, a Közös Kutatási Központ (Joint Research Centre), amely gyakorlatilag belső K+F-hálózatként funkcionál az EU számára szakpolitikai témákban. Mozgás figyelhető meg a feltalálótól, innovatív vállalkozótól a cégek, a nemzeti és nemzetek feletti rendszerek kollektív innovációs funkciói irányába.